

ΑΝΑΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΕΤΗΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΕΠΠΑΙΚ ΑΡΓΟΥΣ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ
ΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Δρ. Παναγιώτης Μουσταίρας

Μουσταΐρας Παναγιώτης, Εκπαιδευτικός, Δρ. Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης | Email: moustairas@gmail.com

Γρίλλια Νάγια, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ ΕΚΠΑ | Email: naya_grillia@hotmail.com

Προσαρμογή από το εκπαιδευτικό υλικό που σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από τους συγγραφείς στο πλαίσιο του προγράμματος Δια Βίου Μάθησης του Πανεπιστημίου Αιγαίου:
ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ: ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΔΗΛΩΣΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΤΙΤΛΟΣ (ΥΠΟ)ΕΝΟΤΗΤΑΣ: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	7
Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	9
ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	11
Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	13
ΤΙΤΛΟΣ (ΥΠΟ)ΕΝΟΤΗΤΑΣ: ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ.....	16
ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	17
ΤΙΤΛΟΣ (ΥΠΟ)ΕΝΟΤΗΤΑΣ: ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΑΓΟΒΟΥΝΟ	19
ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΑΓΟΒΟΥΝΟ.....	24
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.....	28
ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ;	44
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	51

Δήλωση Πνευματικών Δικαιωμάτων Εκπαιδευτικού Υλικού

Το υλικό αυτό αναπτύχθηκε για τις ανάγκες του Προγράμματος Παιδαγωγικής κατάρτισης (ΕΠΠΑΙΚ ΑΡΓΟΥΣ) και διανέμεται ηλεκτρονικά από την πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης της ΑΣΠΑΙΤΕ.

Δικαίωμα χρήσης του παρόντος υλικού έχουν οι εγγεγραμμένοι/ες επιμορφούμενοι/ες στο Πρόγραμμα, ενώ δεν επιτρέπεται η αναπαραγωγή ή περαιτέρω διανομή του χωρίς την έγγραφη άδεια του/της συγγραφέα/ως, ο/η οποίος/α και κατέχει τα πνευματικά δικαιώματα του υλικού.

Κάθε αναφορά στο περιεχόμενο του κειμένου αυτού πρέπει να συνοδεύεται με το σχετικό παράθεμα μέσα στο κείμενο και στο τέλος να αναφέρεται η βιβλιογραφική αναφορά.

Εισαγωγή

Στην ενότητα αυτή ως εκπαιδευόμενοι θα γνωρίσετε τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί η διαπολιτισμική επικοινωνία και ότι η γνώση των στοιχείων της επικοινωνιακής πράξης βοηθά στη διαδικασία που είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη συνεργασιών.

Θα έρθετε σε επαφή και θα αναγνωρίσετε τις πιθανές στερεοτυπικές αντιλήψεις που κάθε άνθρωπος έχει παγιωμένες εντός του και οι οποίες λειτουργούν ανασταλτικά στον τρόπο με τον οποίο σκέπτεται και αντιμετωπίζει τη διαφορετικότητα των άλλων πολιτισμών.

Σκοπός:

Αναστοχαζόμενοι πάνω σε σενάρια και μελέτες περίπτωσης να ευαισθητοποιηθείτε σε θέματα επικοινωνίας και κατανόησης της πολιτισμικής διαφορετικότητας, ώστε να γίνετε ικανοί να αντιμετωπίζετε με θετικό τρόπο την ύπαρξη παρόμοιων διαφορών.

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

- Να έρθετε σε επαφή με διαπολιτισμικές προεκτάσεις της επικοινωνίας και να γνωρίσετε τον τρόπο που αυτή πραγματώνεται σε διάφορα πολιτισμικά περιβάλλοντα
- Να εξοικειωθείτε με την αντιμετώπιση των «άλλων» και των «διαφορετικών» στο σχολείο και στην τάξη.
- Να αποδεχτείτε τον ιδιαίτερο τρόπο ζωής και την κουλτούρα των άλλων πολιτισμών.

Έννοιες κλειδιά: επικοινωνία, διαπολιτισμική επικοινωνία, ετερότητα, διαπολιτισμικότητα, πολυπολιτισμικότητα, πολιτισμικό παρόμοιο.

Μουσταΐρας Παναγιώτης, Εκπαιδευτικός, Δρ. Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης | Email: moustairas@gmail.com

Γρίλλια Νάγια, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ ΕΚΠΑ | Email: naya_grillia@hotmail.com

Μέλη Συγγραφικής Ομάδας Βασικού Κειμένου Μελέτης

Μουσταΐρας Παναγιώτης, Εκπαιδευτικός, Δρ. Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης

Γρίλλια Νάγια, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ ΕΚΠΑ

Τίτλος (Υπο)Ενότητας: Επικοινωνία

Εισαγωγή

ΟΡΙΣΜΟΣ 1

«Όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου, ταλέντου και ικανοτήτων, φυλής και τάξης, προσπαθούν συνεχώς να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους.» (Mortensen, 2011, p.6).

Η ανάγκη για επιβίωση έχει οδηγήσει τον άνθρωπο στην επινόηση ενός κόσμου με κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Ο κόσμος του πρέπει να διακρίνεται από σταθερότητα, σχετική σαφήνεια και να είναι προβλέψιμος με βάση τη λογική. Οι εντυπώσεις του για τον κόσμο πρέπει να ενταχθούν σε κάποια δομή και τα γεγονότα να ιδωθούν μέσα από μια προοπτική. Η κατηγοριοποίηση και η οργάνωση των αισθήσεων είναι απαραίτητη. Όπως και η αιτιολόγηση συγκεκριμένων σχέσεων. Η εμπειρία πρέπει να τοποθετηθεί σε ένα πλαίσιο για να μπορέσει ο άνθρωπος να εξάγει κάποιο νόημα. Ο ίδιος έχει δημιουργήσει κάποια patterns μέσα από τα οποία βλέπει τον κόσμο και προσπαθεί να ταιριάξει σε αυτά και να προσαρμόσει σε αυτά τις διάφορες πραγματικότητες που αποτελούν τον κόσμο γύρω του.

Έτσι, ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι άνθρωποι τον κόσμο καθορίζει τι θα δουν, πως θα νιώσουν, τι θα σκεφτούν και πως θα απαντήσουν και όχι τα ίδια τα γεγονότα (Mortensen, 2011). Πρόκειται για τον «υποθετικό» κόσμο που επινοεί το κάθε άτομο. Τα άτομα επινοούν κόσμους που είναι διαφορετικοί/διακριτοί (distinctive). Άνθρωποι που έχουν ανατραφεί σε διαφορετικές οικογένειες, που ωθούνται από διαφορετικά κίνητρα, που έχουν εμπνευστεί από διαφορετικούς

δασκάλους, που έχουν νιώσει το φόβο από διαφορετικά όνειρα, που έχουν επιβραβευθεί πάνω σε διαφορετικές αξίες θα ήταν έκπληξη αν έβλεπαν και αντιλαμβάνονταν τον κόσμο με τον ίδιο ακριβώς τρόπο.

Η διαφορετικότητα αυτή στην αντίληψη του κόσμου είναι που καθιστά την επικοινωνία αναπόφευκτη. Η ανάγκη για επικοινωνία δε θα υπήρχε- ή θα περιοριζόταν σε απλοϊκές διαδικασίες συγκατάβασης- εάν οι άνθρωποι αντιλαμβάνονταν τα γεγονότα και τον κόσμο γύρω τους με τον ίδιο τρόπο. Η επικοινωνία όμως είναι όχι μόνο απαραίτητη και αναπόφευκτη αλλά και εξαιρετικά σημαντική. Οι άνθρωποι μέσω της επικοινωνίας έρχονται σε επαφή με τη διαφορετικότητα, την προσεγγίζουν. Η διαδικασία αυτή, όσο επίπονη κι αν αποδεικνύεται ορισμένες φορές, παρέχει στον άνθρωπο τη μοναδική ευκαιρία και δυνατότητα να «τεστάρει», να αξιολογήσει, να αναστοχαστεί πάνω στις προσωπικές του αντιλήψεις και να συνθέσει το παζλ μιας ευρύτερης εικόνας που εκτείνεται πέρα από την ατομική του οπτική. Ενώ την ίδια στιγμή, η επικοινωνία του ανοίγει κι ένα παράθυρο σε νέους τρόπους διαπραγμάτευσης δυσεπίλυτων προβλημάτων (Mortensen, 2011).

Προσεγγίζοντας την έννοια της Επικοινωνίας

ΟΡΙΣΜΟΣ

Πρόκειται για μια δραστηριότητα και διαδικασία τόσο συνυφασμένη με την καθημερινότητά μας που εύκολα μπορεί ακόμη και να προσπεράσουμε την παρουσία της ή να παραβλέψουμε τη σημασία της και την πολυπλοκότητά της (Littlejohn, Foss&Oetzel, 2016).

Η καθημερινή μας ζωή σε όλο το φάσμα που εκτείνεται διαμορφώνεται και επηρεάζεται από την επικοινωνία μας με τους άλλους (Littlejohn, Foss&Oetzel, 2016).

ΟΡΙΣΜΟΣ

«Όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου, ταλέντου και ικανοτήτων, φυλής και τάξης, προσπαθούν συνεχώς να κατανοήσουν τον κόσμο γύρω τους.» (Mortensen, 2011, p.6).

Η ιστορία της ανθρώπινης επικοινωνίας είναι μια ιστορία τόσο παλιά όσο και ο άνθρωπος. Η εξέλιξή της έχει περάσει από πολλά στάδια που έχουν να κάνουν με την ανάπτυξη της ομιλίας, της γραφής και αργότερα της τυπογραφίας για να φτάσει σήμερα να συνδέεται με τα massmedia και την ανάπτυξη της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών (Steinberg, 2007). Αυτό που είναι αξιοσημείωτο στην ιστορία της επικοινωνίας είναι ότι κάθε νέα μορφή επικοινωνίας που διαμόρφωσε ο άνθρωπος δεν κατήργησε τις προηγούμενες μορφές αλλά έχτισε πάνω σε αυτές.

Η πρώτη μορφή επικοινωνίας που ανέπτυξαν οι πρόγονοί μας ήταν μέσω νοημάτων, τα οποία χρησιμοποιούμε καθημερινά ακόμη και σήμερα. Η ομιλία και η ανάπτυξη της γλώσσας υπήρξαν το επόμενο στάδιο της επικοινωνίας κι έπειτα αναπτύχθηκε η γραφή και πολύ αργότερα τα massmedia. Όλα αυτά τα μέσα επικοινωνίας αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της επικοινωνίας του ανθρώπου σήμερα μαζί με τις νέες δυνατότητες επικοινωνίας που του έχει δώσει η ραγδαία χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών (Steinberg, 2007).

Η μελέτη της επικοινωνίας σήμερα, με τις συνεχείς και αλληπάλληλες εξελίξεις στο χώρο των νέων τεχνολογιών γίνεται περισσότερο από ποτέ επίκαιρη και αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Παρά το γεγονός όμως ότι οι νέες τεχνολογίες έχουν ανοίξει νέους ορίζοντες και έχουν προσφέρει νέες δυνατότητες στην καθημερινή επικοινωνία των ανθρώπων οι δυσκολίες και τα προβλήματα επικοινωνίας στην ουσία τους δεν διαφέρουν και πολύ από αυτά που αντιμετώπιζε πάντα ο άνθρωπος στην επικοινωνία του με τον άλλο (Steinberg, 2007). Τα προβλήματα δε που υπάρχουν στην επικοινωνία των ανθρώπων, δεν φαίνεται ότι θα λυθούν μέσα από την ανάπτυξη νέων τεχνολογικών

δρόμων αλλά μέσα από την ικανότητα και τη θέληση του ανθρώπου να δει βαθιά μέσα στο ίδιο το φαινόμενο της επικοινωνίας (Steinberg, 2007).

Η έννοια της Επικοινωνίας

Αν και πρόκειται για μια έννοια που χρησιμοποιείται ευρύτατα και είναι εξαιρετικά διαδεδομένη και οικεία, ο ορισμός της έννοιας της επικοινωνίας έχει αποδειχθεί δύσκολη υπόθεση. Οι επιστήμονες έχουν κάνει πολλές προσπάθειες να προσεγγίσουν τον «καλύτερο» ορισμό αλλά κάτι τέτοιο απέβη μάταιο (Littlejohn, Foss&Oetzel, 2016). Το πεδίο των θεωριών της ανθρώπινης επικοινωνίας (Theories of Human Communication) αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στο δεύτερο μισό του προηγούμενου αιώνα, στο πλαίσιο της ευρύτερης αποδοχής και ανάπτυξης των Κοινωνικών Επιστημών μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (Littlejohn, Foss&Oetzel, 2016).

Καθώς αναπτυσσόταν το πεδίο αυτό διατυπώθηκε μια πληθώρα ορισμών που προσεγγίζουν την έννοια της επικοινωνίας ο καθένας μέσα από συγκεκριμένες οπτικές και εστιάζοντας σε ειδικές πτυχές της έννοιας αυτής έναντι άλλων. Για παράδειγμα έχουν διατυπωθεί πολύ γενικοί και ευρείς ορισμοί όπως:

ΟΡΙΣΜΟΣ

«Η επικοινωνία είναι η διαδικασία που ενώνει διαφορετικά είδη του φυσικού κόσμου το ένα με το άλλο» (Ruesch, 1957).

Υπάρχουν ορισμοί που εστιάζουν στη σκοπιμότητα της διαδικασίας: «Η επικοινωνία αφορά τις καταστάσεις εκείνες όπου μια πηγή εκπέμπει ένα μήνυμα σε ένα δέκτη με σκοπό να επηρεάσει τη συμπεριφορά του» (Miller, 1966).

Άλλοι ορισμοί δεν θεωρούν το σκοπό προϋπόθεση για τη διαδικασία της επικοινωνίας, όπως για παράδειγμα: «Ανθρώπινη επικοινωνία συμβαίνει όταν ένας άνθρωπος ανταποκρίνεται σε ένα σύμβολο» (Cronkhite, 1976).

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ακόμη έχουν διατυπωθεί ορισμοί που αναγνωρίζουν το επιτυχές αποτέλεσμα της διαδικασίας και θεωρούν δεδομένο ότι το μήνυμα μεταδόθηκε και έχει γίνει αντιληπτό όπως:

«*Η επικοινωνία είναι η λεκτική ανταλλαγή μιας σκέψης ή μιας ιδέας.*» (Hoben, 1954).

Ενώ υπάρχουν άλλοι ορισμοί που δεν εμπεριέχουν καμία κρίση για την επιτυχία της διαδικασίας:

«*Επικοινωνία είναι η μεταβίβαση μιας πληροφορίας.*» (Berelson&Steiner, 1964).

Κείμενο Αναφοράς

Κάνοντας μια μικρή έρευνα στο πεδίο των θεωριών της επικοινωνίας, όπως έχει εξελιχθεί μέχρι σήμερα, θα συναντούσαμε πολλούς ακόμη παρεμφερείς ορισμούς που έχουν διατυπωθεί στο πλαίσιο μιας σειράς διαφορετικών θεωριών που έχουν αναπτυχθεί γύρω από την έννοια αυτή στηριζόμενες σε διαφορετικές παραδόσεις.

Οι διαφορετικές θεωρίες επικοινωνίας δεν είναι τίποτα περισσότερο από διαφορετικές οπτικές απέναντι στην επικοινωνία. Κάθε μία βλέπει τη διαδικασία της επικοινωνίας από τη σκοπιά μιας συγκεκριμένης παράδοσης, όπως για παράδειγμα η Φαινομενολογική παράδοση, η Κοινωνικοπολιτιστική παράδοση ή η Κριτική παράδοση, και αντίστοιχα την ορίζει ως έννοια και περιγράφει/εξηγεί τη λειτουργία της (Littlejohn, Foss & Oetzel, 2016).

Αν θα μπορούσαμε μέσα στην πληθώρα των ορισμών που έχουν διατυπωθεί να εντοπίσουμε και να φωτίσουμε τα βασικά στοιχεία που αποτελούν προϋπόθεση για τη διαδικασία της επικοινωνίας αυτά θα ήταν ο συνδυασμός: ενός **πομπού**, ενός **μηνύματος** και ενός **δέκτη** (Τσιπλητάρης, 2000 ▪ Εμμανουήλ, 2005). Ένας πομπός

παράγει ένα είδος μηνύματος και αυτό λαμβάνεται από έναν δέκτη, σε μια διαδικασία αλληλεπίδρασης μεταξύ των δύο. Το μήνυμα εμπεριέχει δύο επίπεδα νοήματος. Το πρώτο επίπεδο αφορά στην πληροφορία που μεταφέρει το μήνυμα, δηλαδή το **περιεχόμενο** του μηνύματος, και το δεύτερο επίπεδο αφορά στον τρόπο διατύπωσης, δηλαδή το **πώς** μεταφέρεται το μήνυμα (Εμμανουήλ, 2005 ▪ Χατζηχρήστου κα 2011).

Μια ακόμη βασική συνιστώσα της διαδικασίας της επικοινωνίας είναι το **πλαίσιο** μέσα στο οποίο συμβαίνει (Χατζηχρήστου, Λυκισάκου, Δημητροπούλου, Κατή, Λαμπροπούλου & Μπακοπούλου, 2011). Οι Σπινθουράκη, Κασιίλλης & Μουσταΐρας (1997) σημειώνουν ότι κάθε επικοινωνία είναι μια δυναμική συναλλαγή που συμβαίνει σε ένα φυσικό και κοινωνικό πλαίσιο. Το πλαίσιο αυτό παίζει καθοριστικό ρόλο στην κατανόηση και ερμηνεία του μηνύματος που μεταφέρεται σε μια επικοινωνιακή διαδικασία (Χατζηχρήστου κ.α., 2011). Προσωπικά στοιχεία της ταυτότητας των ατόμων που επικοινωνούν (π.χ. ηλικία, φύλο, μόρφωση, ψυχολογικά χαρακτηριστικά κλπ.) καθώς και άλλοι κοινωνικοπολιτισμικοί παράγοντες (π.χ. γλώσσα, κοινωνική περίσταση, χώρος, πολιτισμικές συνήθειες κλπ.) διαμορφώνουν το «περιβάλλον» της επικοινωνίας και καθορίζουν την πορεία που αυτή θα ακολουθήσει (Εμμανουήλ, 2005).

Οι Χατζηχρήστου κ.α. (2011, σελ. 9) θέλοντας να υπογραμμίσουν τον πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο χαρακτήρα της επικοινωνίας υποστηρίζουν ότι η επικοινωνία: *«Είναι μια ευρεία έννοια που καλύπτει όλα τα επίπεδα στα οποία οι άνθρωποι ανταλλάσσουν μηνύματα: περιέχει τις πληροφορίες που λαμβάνουν και μεταδίδουν, τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται αυτές, καθώς και το πως νοηματοδοτούνται»*.

Μορφές επικοινωνίας

Η διαδικασία της ανθρώπινης επικοινωνίας συμβαίνει μέσα από ποικίλους τρόπους που διαφοροποιούνται μεταξύ τους (Rosengren, 2000). Η ικανότητα αυτή που έχει αναπτύξει ο άνθρωπος να επικοινωνεί με πολλούς διαφορετικούς και πολύπλοκους τρόπους είναι ένα χαρακτηριστικό που τον διακρίνει (Health&Bryant, 2013). Κάθε επικοινωνία όμως πραγματοποιείται μέσω κάποιων σημάτων. Δηλαδή

μέσω φαινομένων που σημαίνουν κάτι άλλο από τον ίδιο τους τον εαυτό (Rosengren, 2000).

Κείμενο Αναφοράς

Η επικράτηση του homosapiens χαρακτηρίστηκε από μια βασική καινοτομία που αφορούσε στην επικοινωνία σε σχέση με προηγούμενα είδη. Ο homosapiens ανέπτυξε τη μοναδική ικανότητα να δημιουργεί και να χρησιμοποιεί ένα πολύ ιδιαίτερο τρόπο σήματος για να επικοινωνεί, τα σύμβολα (Rosengren, 2000). Τα σύμβολα όμως δεν χρησιμοποιήθηκαν από τον άνθρωπο με έναν τυχαίο τρόπο. Ο άνθρωπος οργάνωσε τα σύμβολα σε συστήματα: τους κώδικες ή τις γλώσσες. Αυτά είναι συστήματα σημάτων που έχουν οργανωθεί με βάση συγκεκριμένους κανόνες και συνδέουν τα σύμβολα τόσο μεταξύ τους όσο και με διαφορετικές εκδοχές της πραγματικότητας (Rosengren, 2000).

Μέσω των κωδικών και των γλωσσών ο άνθρωπος απέκτησε τη δυνατότητα να αναπαραστήσει την πραγματικότητα, να την κατανοήσει, να την ερμηνεύσει, να την αξιολογήσει και μερικές φορές να την αλλάξει (Rosengren, 2000).

Η γλώσσα είναι το πιο σημαντικό εργαλείο που ανέπτυξε ο άνθρωπος για την επικοινωνία. Μέσω της γλώσσας ο άνθρωπος μπορεί να μεταφέρει πληροφορίες τόσο γνωστικές όσο και συναισθηματικές. Η γλώσσα αποτέλεσε την εξέλιξη μιας σειράς σημάτων που ξεκίνησαν να διαμορφώνονται από χειρονομίες και εκφράσεις προσώπου και σταδιακά εξελίχθηκαν σε λεκτικά σύμβολα, στις πρώτες λέξεις, κι έπειτα σε απλές μορφές συνδυασμού τους, στις πρώτες απλές προτάσεις. Οι χειρονομίες, οι εκφράσεις του προσώπου, τα νοήματα, οι κινήσεις, που υπήρξαν η βάση για την ανάπτυξη της γλώσσας, εξακολουθούν πάντα να αποτελούν ένα σημαντικό μέρος της ανθρώπινης επικοινωνίας (Rosengren, 2000).

Κείμενο Αναφοράς

Ο άνθρωπος μπορούμε να πούμε ότι επικοινωνεί μέσα από δύο βασικές μορφές επικοινωνίας:

τη λεκτική επικοινωνία, με τη γλώσσα/ τα γλωσσικά σύμβολα και

τη μη-λεκτική επικοινωνία, με τα μη- γλωσσικά σύμβολα (Τσιπλητάρης, 2000).

Μέσω της επικοινωνίας επομένως μεταφέρονται τόσο λεκτικά μηνύματα όσο και μη-λεκτικά μηνύματα. Τα λεκτικά μηνύματα «αποτελούνται από λέξεις που προφέρονται ή γράφονται» και τα μη-λεκτικά μηνύματα «περιλαμβάνουν όλη την υπόλοιπη κλίμακα συμπεριφοράς» (Σπινθουράκη, Κατσιλλης & Μουσταΐρας, 1997, σελ. 167).

Η δυναμική της λεκτικής επικοινωνίας που πραγματοποιείται μέσω της γλώσσας είναι φανερή καθώς η κάθε γλώσσα αποτυπώνει μια ολόκληρη κοινωνία και κουβαλά τον πολιτισμό, την ιστορία, την ψυχή του κάθε λαού. Από την άλλη η μη-λεκτική επικοινωνία έχει κι αυτή μια δική της σπουδαία δυναμική καθώς μεταδίδει μηνύματα που συνδέονται με συμπεριφορές όπως «το χαμόγελο, το γέλιο, το κλάμα, το άγγιγμα, το χάδι, το τρυφερό ή θυμωμένο βλέμμα, το απειλητικό κάρφωμα, που είναι κατανοητές σε όλο τον κόσμο άσχετα με την κουλτούρα και τη γλώσσα» (Εμμανουήλ, 2005, σελ. 68)

Η επικοινωνία στο σχολικό περιβάλλον

Το σχολείο είναι ένας κοινωνικός θεσμός όπου συντελούνται παιδαγωγικές και κοινωνικές λειτουργίες και ένα κοινωνικό πλαίσιο που θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί μικρογραφία της κοινωνίας (Παπαδοπούλου, 2008). Η επικοινωνία στο περιβάλλον του σχολείου είναι αναπόφευκτα παρούσα καθώς τόσο η διδασκαλία και η αγωγή όσο και όλες οι εκφάνσεις της σχολικής ζωής στηρίζονται σε διαδικασίες επικοινωνίας.

Στο σχολείο επιδιώκεται η ανάπτυξη των ατομικών ικανοτήτων και ταυτόχρονα η συμμετοχή του ατόμου σε διαλογικές διαδικασίες που θα οδηγήσουν σε μια ομαλή διαμόρφωση των κοινωνικών σχέσεων (Εμμανουήλ, 2005). Οι στόχοι που τίθενται, τόσο παιδαγωγικοί όσο και διδακτικοί, μπορούν να επιτευχθούν μόνο στη βάση μιας ομαλής επικοινωνίας όλων όσοι αλληλεπιδρούν στο σχολικό περιβάλλον (Παπαδοπούλου, 2008).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού μέσα στην κατεύθυνση της διαμόρφωσης των συνθηκών για μια ομαλή επικοινωνία και ένα θετικό κλίμα είναι καθοριστικός καθώς μία από τις πιο ουσιαστικές διαστάσεις του ρόλου του είναι η παιδαγωγική και συμβουλευτική διάσταση. Για να καλλιεργηθούν θετικές διαπροσωπικές σχέσεις και ένα περιβάλλον ποιοτικής επικοινωνίας όμως ο εκπαιδευτικός είναι απαραίτητο να έχει εξοικειωθεί με τις δεξιότητες της επικοινωνίας (Χατζηχρήστου κ.α., 2011). Όταν το κλίμα που επικρατεί στο σχολικό περιβάλλον γενικά αλλά και στην σχολική τάξη ειδικότερα στηρίζεται στη θετική αλληλεπίδραση και στη γόνιμη συνδιαλλαγή η μάθηση διευκολύνεται και οι εκπαιδευτικοί, αξιοποιώντας ποικίλους τρόπους επικοινωνίας και διδασκαλίας, έχουν τη δυνατότητα να γίνουν περισσότερο δημιουργικοί. Έτσι όχι μόνο αισθάνονται ικανοποίηση οι ίδιοι σε σχέση με το ρόλο τους αλλά έχουν περισσότερες πιθανότητες να βοηθήσουν τους μαθητές να αναπτυχθούν σε όλες τις πτυχές τις προσωπικότητάς τους (Χατζηχρήστου κ.α., 2011).

Κείμενο Αναφοράς

Με βάση τη θεωρία του Rogers, ο οποίος αναδεικνύει και υπογραμμίζει τη συμβουλευτική και υποστηρικτική διάσταση του ρόλου του εκπαιδευτικού, για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να συμβάλει σε μια ουσιαστική επικοινωνία ανάμεσα σε όσους αλληλεπιδρούν στο σχολικό περιβάλλον είναι σημαντικό να διαθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά (Χατζηχρήστου κ.α., 2011):

- **Ενσυναίσθητη κατανόηση:** η λεγόμενη «ενσυναίσθηση», που αφορά στην προσπάθεια του εκπαιδευτικού να κατανοήσει το άλλο άτομο και να «μπει στη θέση του»

- **Ζεστασιά και άνευ όρων θετική αναγνώριση:** αφορά στην αποφυγή της διατύπωσης οποιωνδήποτε κρίσεων για τη συμπεριφορά ή την προσωπικότητα του μαθητή από τον εκπαιδευτικό και την έκφραση μιας στάσης αποδοχής και εκτίμησης απέναντί του

- **Αυθεντικότητα και αυτοαποκάλυψη:** ο εκπαιδευτικός οφείλει να είναι ανοιχτός και ειλικρινής απέναντι στο μαθητή και να μη είναι υποκριτικός και επίπλαστος

- **Προσωπικές πεποιθήσεις και συμπεριφορές:** ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να εκφράζει μια στάση αποδοχής απέναντι στο μαθητή και τις αξίες του, ανεξάρτητα από τις προσωπικές του πεποιθήσεις

- **Εννοιολογική και αντιληπτική ικανότητα:** η ικανότητα του εκπαιδευτικού να κατανοεί και να αξιολογεί τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζει ο μαθητής και να είναι ευέλικτος ως προς την επίλυση προβλημάτων

Τίτλος (Υπο)Ενότητας: Διαπολιτισμική Επικοινωνία

Συχνά στον ίδιο γεωγραφικό χώρο συνυπάρχουν και συμβιώνουν διαφορετικοί πολιτισμοί. Η συνύπαρξη αυτή διαφορετικών πολιτισμών στο πλαίσιο πολυπολιτισμικών κοινωνιών προκαλεί δυσκολίες στην επικοινωνία μεταξύ των μελών τους (Σπινθουράκη, Κατσίλλης & Μουσταΐρας, 1997).

Η διαπροσωπική επαφή ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς μπορεί να αποδειχθεί προβληματική ως προς την επικοινωνία μεταξύ τους καθώς το διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο του καθενός μπορεί να λειτουργήσει ως ανασταλτικός παράγοντας για την πολιτισμική συνεύρεσή τους και την αλληλοκατανόηση σε πολλαπλά επίπεδα και εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής (Σταμάτης, 2005). Κι αυτό γιατί τα μέλη διαφορετικών πολιτισμών έχουν αναπτύξει διαφορετικούς τρόπους ερμηνείας της πραγματικότητας, διαφορετικές αξίες και σχήματα συμπεριφοράς, διαφορετικούς κανόνες, γλώσσες και κώδικες μη-λεκτικής επικοινωνίας (Νικολάου, 2005). Η μεταφορά ενός μηνύματος από τον ένα πολιτισμό στον άλλο δεν είναι εύκολη υπόθεση εξαιτίας της σύγκρουσης των πολιτιστικών ταυτοτήτων και της διαφοράς στον τρόπο αντίληψης και ερμηνείας των ερεθισμάτων που μεταφέρονται.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ο όρος *διαπολιτισμική επικοινωνία* αφορά στην «επικοινωνιακή πολιτισμική συνεύρεση μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών» (Σταμάτης, 2005, σελ. 769), δηλαδή την ουσιαστική επικοινωνία τους στο πλαίσιο μιας ειρηνικής συνύπαρξης και μιας γόνιμης συνεργασίας.

Η αλληλεπίδραση τριών κύριων στοιχείων επηρεάζει και διαμορφώνει τη *διαπολιτισμική επικοινωνία*: η αντιληπτική διαδικασία, η λεκτική και η μη-λεκτική επικοινωνία (Σπινθουράκη, Κατσίλλης & Μουσταΐρας, 1997).

Ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονται τα άτομα τον κόσμο γύρω τους και τα ερμηνευτικά σχήματα της πραγματικότητας που έχουν αναπτύξει διαμορφώνουν τη συμπεριφορά τους και τον τρόπο που εκφράζονται τόσο λεκτικά, μέσω της γλώσσας, όσο και μη-λεκτικά, μέσω του κώδικα μη-λεκτικής επικοινωνίας. Η γνώση και κατανόηση της παραπάνω αλληλεπίδρασης των τριών αυτών κύριων στοιχείων έχει ιδιαίτερη σημασία κι αυτό γιατί η επιτυχία της διαπολιτισμικής επικοινωνίας ανάμεσα σε διαφορετικές εθνοπολιτισμικές ομάδες ξεκινά από το πρώτο βήμα της αναγνώρισης της διαφορετικότητας και της επίγνωσης των πολιτισμικών διαφορών που προκύπτουν από την πολιτισμική ιδιαιτερότητα του κάθε λαού (Παπαδοπούλου, 2008).

ΟΡΙΣΜΟΣ

Όταν ανάμεσα σε ανθρώπους από διαφορετικούς πολιτισμούς το μήνυμα που μεταφέρεται ερμηνευθεί σωστά και η πρόθεσή του γίνει κατανοητή ενισχύεται αυτό που ονομάζεται «επικοινωνιακή προθετικότητα» με αποτέλεσμα να αμβλύνεται η πολιτισμική διάσταση και η πολιτισμική αντιπαράθεση (Νικολάου, 2005).

Η διαπολιτισμική επικοινωνία έχει στόχο αφενός να αναδείξει όλα εκείνα τα ιδιαίτερα πολιτισμικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον κάθε λαό και αφετέρου να βάλει στην άκρη τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που προκαλούν ρατσιστικές στάσεις και συμπεριφορές μεταξύ των λαών (Σταμάτης, 2005).

Διαπολιτισμική επικοινωνία στο σχολικό περιβάλλον

Όταν η συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμών λαμβάνει χώρα στο σχολικό περιβάλλον και ιδιαίτερα στη σχολική τάξη η ανάγκη για διαπολιτισμική επικοινωνία γίνεται παραπάνω από φανερή. Κι αυτό γιατί «μαθητές με διαφορετικές προγενέστερες γλωσσικές δομές και συμπεριφορές καλούνται να ξεπεράσουν την ανομοιογένειά τους

και να λειτουργήσουν αποτελεσματικά, ανάλογα με τα σχολικά ζητούμενα» (Νικολάου, 2005, σ. 256).

Όταν όμως διαφορετικές εθνοπολιτιστικές ομάδες συμμετέχουν σε μια εκπαιδευτική διαδικασία δεν μπορεί να επιτευχθούν οι παιδαγωγικοί και μαθησιακοί στόχοι εάν δεν υπάρξει επιτυχής επικοινωνία μεταξύ όλων των εμπλεκομένων. Για να μιλήσουμε για διαπολιτισμική επικοινωνία στη σχολική τάξη πρέπει αφενός να ξεπεραστούν τα εμπόδια που προκύπτουν εξαιτίας των πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων όπως η γλωσσική διαφορά και η διαφοροποιημένη συμπεριφορά και αφετέρου να δοθεί έμφαση στις ομοιότητες που ενώνουν τα άτομα (Νικολάου, 2005).

Κείμενο Αναφοράς

Μια σειρά από παράγοντες μπορεί να αναστείλουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία στη σχολική τάξη (Καπετανίδου & Γιαννόγκονα, 2002, σελ. 292):

- Οι ενυπάρχουσες στάσεις και συμπεριφορές
- Οι διαφορές στην αντίληψη και την κατανόηση των γεγονότων
- Οι προκαταλήψεις και η υποκειμενικότητα
- Η αναπαραγωγή στερεοτύπων
- Τα γλωσσικά και σημασιολογικά προβλήματα
- Ο εθνοκεντρισμός
- Ο έμφυτος φόβος για το «μη οικείο» και η έλλειψη εμπιστοσύνης

*Οι παράγοντες αυτοί και τα εμπόδια που φέρνουν στη διαπολιτισμική επικοινωνία μπορεί να αρθούν όταν στο σχολικό περιβάλλον καλλιεργείται και επικρατεί ένα **θετικό κλίμα** που στηρίζεται σε δημοκρατικές διαδικασίες, επιτρέπει και ενθαρρύνει την ελεύθερη έκφραση και την αμφισβήτηση και ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται από την δεκτικότητα, την αποδοχή και το **σεβασμό του «άλλου»**.*

Καθώς κεντρικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι η αλληλεπιδραστική σχέση εκπαιδευτικού- μαθητή, η διαπολιτισμική επικοινωνία θα ενισχύεται ή θα παρεμποδίζεται αντίστοιχα ανάλογα με το ρόλο που θα διαδραματίσει ο εκπαιδευτικός στη διαδικασία αυτή. Η ελλιπής εκπαίδευση των εκπαιδευτικών σε θέματα επικοινωνίας και ειδικότερα διαπολιτισμικής επικοινωνίας, μπορεί να προκαλέσει εμπλοκή και να δημιουργήσει συνθήκες που δεν υποστηρίζουν και ενθαρρύνουν την ομαλή αλληλεπίδραση των εμπλεκομένων. Όταν ο εκπαιδευτικός όμως είναι εξοικειωμένος με τις δεξιότητες επικοινωνίας, τις ιδιαίτερες ανάγκες της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και υιοθετεί κάποια από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της στην καθημερινή διδακτική διαδικασία η διαπολιτισμική επικοινωνία μπορεί να ενισχυθεί σημαντικά (Καπετανίδου & Γιαννόγκονα, 2002).

Ας δούμε παρακάτω μερικές ιδιαίτερες πτυχές της πολυπολιτισμικής επικοινωνίας έτσι όπως αυτή πραγματώνεται στο χώρο του σχολείου μέσα από το παράδειγμα του πολιτισμικού παγόβουνου.

Τίτλος (Υπο)Ενότητας: Το πολιτισμικό παγόβουνο

Είναι γεγονός ότι οι έννοιες «**πολυπολιτισμικότητα**» και «**διαπολιτισμικότητα**» δεν έχουν ακόμη σαφώς διαφοροποιηθεί εννοιολογικά. Συχνά εμφανίζονται ως ταυτόσημες και άλλοτε διαφοροποιούνται.

Πολλοί ερευνητές ωστόσο διαχωρίζουν τους όρους «πολυπολιτισμικότητα» και «διαπολιτισμικότητα», επισημαίνοντας ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημοι ή συνώνυμοι, για να μην οδηγούμαστε σε εννοιολογική σύγχυση ή αποπροσανατολισμό.

Η έννοια «πολυπολιτισμικότητα» χαρακτηρίζει την υφιστάμενη κατάσταση στις σύγχρονες κοινωνίες, δηλαδή “το τι είναι”, ενώ ο όρος «διαπολιτισμικότητα» εκφράζει “το τι θα έπρεπε να είναι”.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Παρακάτω αναφέρονται ορισμένοι ορισμοί του όρου **διαπολιτισμικότητα**.

Ο Δαμανάκης ορίζει την έννοια ως «την ισότιμη συνάντηση, αλληλεπίδραση, επικοινωνία και αλληλοεμπλουτισμό φορέων διαφορετικών πολιτισμών» (Δαμανάκης, 2007, σελ. 58).

Όταν χρησιμοποιούμε αυτό τον όρο είναι διότι θέλουμε να αποδώσουμε με την πρόθεση «**δια**» τις σχέσεις που δημιουργούνται μεταξύ των πολιτισμικά διαφορετικών ανθρώπων, (Δαμανάκης, (1998), σελ. 39.

Οι Κανακίδου και Παπαγιάννη τονίζουν ότι μέσα από την διαπολιτισμικότητα επιδιώκεται μια κοινωνία στην οποία κατοικούν πολίτες οι οποίοι μπορούν να επεξεργάζονται και να κρίνουν με ευκολία τα διάφορα ερεθίσματα του περιβάλλοντος (Ε. Κανακίδου και Β. Παπαγιάννη, 1994).

ΟΡΙΣΜΟΣ 2

Παρακάτω αναφέρονται ορισμένοι ορισμοί του όρου **πολυπολιτισμικότητα**.

Ο Δαμανάκης (1998), διαφοροποιεί την πολυπολιτισμικότητα από την διαπολιτισμικότητα διότι όπως τονίζει η πρώτη εκφράζει την κατάσταση που επικρατεί στις κοινωνίες ενώ η άλλη επισημαίνει τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να είναι οι διάφοροι πολιτισμοί, ή με άλλα λόγια η διαπολιτισμικότητα θα έπρεπε να είναι το αποτέλεσμα της πολυπολιτισμικότητας, (Δαμανάκης, 1998, σελ. 39).

Σύμφωνα με τον Taylor, (1992) «η πολυπολιτισμικότητα χρησιμοποιείται για την περιγραφή των παιδαγωγικών, πολιτικών και κοινωνικών αντιλήψεων, στόχων και προγραμμάτων», ενώ μια κοινωνία θεωρείται πολυπολιτισμική «εφόσον περιλαμβάνει στους κόλπους της περισσότερες από μια πολιτισμικές κοινότητες, που θέλουν να επιβιώσουν».

Θεωρεί ότι ο όρος πολυπολιτισμικότητα φανερώνει την απλή συνύπαρξη των πολιτισμών, ενώ η διαπολιτισμικότητα εκφράζει και την συνεχή αλληλεπίδρασή τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ 1

Σύμφωνα με τους ορισμούς των όρων διαπολιτισμικότητα και πολυπολιτισμικότητα που παρουσιάστηκαν παραπάνω πώς αντιλαμβάνεσαι τις παρακάτω φράσεις:

- Η πολυπολιτισμικότητα είναι πραγματικότητα, η διαπολιτισμικότητα ζητούμενο
- Η διαπολιτισμικότητα προϋποθέτει την πολυπολιτισμικότητα, αλλά δεν απορρέει αυτόματα από αυτή.

Κατέγραψε την άποψή σου σε ένα σύντομο κείμενο 50- 80 λέξεων στον αντίστοιχο χώρο συζητήσεων στο Moodle.

Σύνδεσμος στο Moodle: <http://moodle.aegean.gr/mod/forum/view.php?id=7010>

ΟΡΙΣΜΟΣ

Διαπολιτισμική Αγωγή: Σύμφωνα με την Pommerin η διαπολιτισμική αγωγή θεωρείται ως η «παιδαγωγική απάντηση στην πραγματικότητα της πολυπολιτισμικής κοινωνίας» και στοχεύει στην ειρηνική συνύπαρξη των εθνών. (στο G. Auernheimer, 1996, σελ. 48)

Ο Μάρκου την ορίζει ως τη «διαδικασία μεταρρύθμισης με τελικό στόχο το μετασχηματισμό του σχολείου και της κοινωνίας, ώστε να παρέχονται σ' όλους τα μέσα να εκφραστούν ως ατομικές και συλλογικές προσωπικότητες, να προβάλλουν τις δικές τους πολιτισμικές απαιτήσεις και να έχουν την υποστήριξη και τη συνεργασία του κράτους στην αναζήτηση πολιτισμικής ταυτότητας, ελευθερίας και αυτοεκπλήρωσης» (Μάρκου, 1995, σελ. 86).

ΟΡΙΣΜΟΣ

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Ο Παππάς (1998, σελ. 16), τονίζει ότι «στοχεύει στην καθιέρωση μιας κοινωνίας με αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση, με πνεύμα αμοιβαιότητας και ισότητας στα κοινωνικά μέλη, αλληλοαποδοχή των εκατέρωθεν αξιών και ακόμα την άποψη των βασικών δικαιωμάτων που έχουν τα κοινωνικά όντα σύμφωνα με το Χάρτη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».

Ο Γκόβαρης (2001, σελ. 110), την χαρακτηρίζει ως την «απάντηση στην πολυπολιτισμική μετεξέλιξη των σύγχρονων κοινωνιών».

Για τον ίδιο (σελ. 33), διαθέτει έναν διττό ρόλο: την «αφομοίωση ή και την περιθωριοποίηση» της πολυπολιτισμικότητας. Δίχως τη λήψη απαραίτητων μέτρων για την ένταξη των αλλοδαπών μαθητών, η διαπολιτισμική εκπαίδευση θα οδηγήσει στην απόρριψη της ετερότητας και την απορρόφηση των διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων ώστε να χαθεί η ταυτότητα τους.

Μια συνηθισμένη παρεξήγηση που γίνεται από πολλούς είναι η πεποίθηση που έχουν ότι η διαπολιτισμική εκπαίδευση αφορά μόνο σχολεία τα οποία έχουν στη σύνθεσή τους μαθητές οι οποίοι προέρχονται από διαφορετικές χώρες και επομένως από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Πριν προχωρήσετε παρακάτω γράψτε σε μερικές γραμμές αν συμφωνείτε με την άποψη αυτή και γιατί. Στη συνέχεια συγκρίνετε την απάντησή σας με την απάντηση που υπάρχει παρακάτω σχετικά με το ζήτημα αυτό.

Πιστεύω ότι:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

Η δική μας απάντηση:

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση

δεν

αφορά μόνο τα σχολεία που έχουν πολυπολιτισμικό μαθητικό πληθυσμό.

Στο σχολείο υπάρχουν παιδιά που προέρχονται από τον ίδιο πολιτισμό (π.χ. ελληνικό) τα οποία:

- ❖ Έχουν διαφορετικές οικογενειακές καταβολές (π.χ. διαφορετική δομή ή τρόπο ανατροφής και κοινωνικοποίησης)
- ❖ μιλούν διαφορετικά ελληνικά (π.χ. τοπικές διάλεκτοι)
- ❖ έχουν διαφορετικές επικοινωνιακές, συναισθηματικές και μαθησιακές ανάγκες,
- ❖ έχουν ατομικούς ρυθμούς μάθησης,
- ❖ έχουν διαφορετικές δεξιότητες ή
- ❖ έχουν ακόμα και πολιτισμικές διαφορές (θρησκεία, έθιμα, συνήθειες, αξίες κτλ).

Έτσι η έννοια του «διαπολιτισμού» αφορά στη συνάντηση της προσωπικής κουλτούρας του καθενός με εκείνη του διπλανού του, οι οποίες εξ ορισμού είναι ανομοιογενείς, **ακόμη και στο πλαίσιο μιας «ομοιογενούς» εθνικής ομάδας**

Στην οικογένεια, στην παρέα συνομηλίκων, στο σχολείο τα παιδιά δεν είναι αντίγραφο ο ένας του άλλου, αλλά παρουσιάζουν ένα πλήθος διαφορετικών μορφών, ορίζοντας έτσι την έννοια της **ετερότητας**.

Το πολιτισμικό παγόβουνο

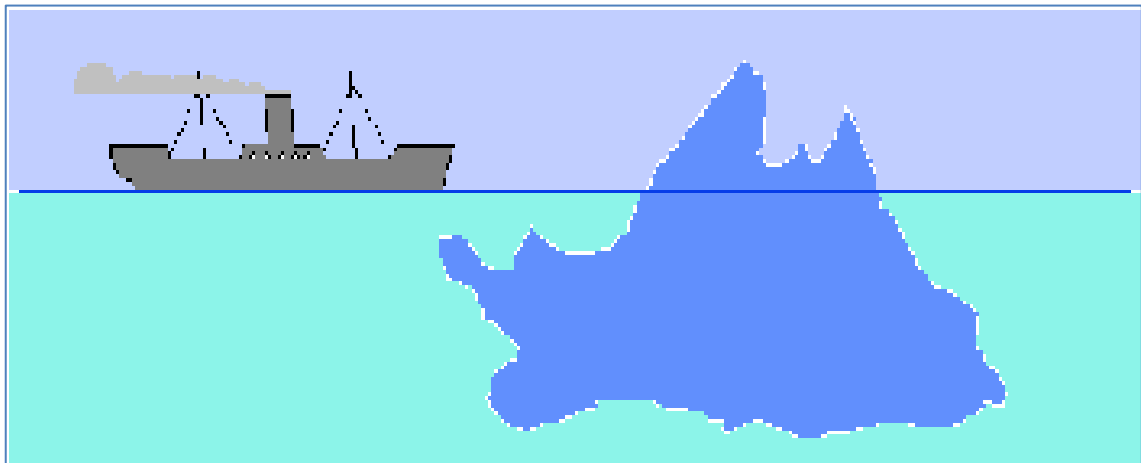
Στο παρακάτω πλαίσιο υπάρχει το σχέδιο ενός παγόβουνου. Το παγόβουνο αυτό διακρίνεται για κάποια σημαντικά χαρακτηριστικά που έχει και κυρίως για το γεγονός ότι οι μεγάλες του διαστάσεις χωρίζονται σε δύο μέρη:

- ❖ το πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας και
- ❖ το κάτω από αυτήν.

Όπως πολύ καλά γνωρίζετε το κάτω μέρος είναι σημαντικά μεγαλύτερο από το πάνω γεγονός που εξασφαλίζει στο παγόβουνο κάποια χαρακτηριστικά. Γράψτε παρακάτω δύο από αυτά και στη συνέχεια πηγαίστε στο τέλος της ενότητας (σελ. 48) για να δείτε τη δική μας απάντηση.

Δύο χαρακτηριστικά του φυσικού παγόβουνου είναι:

- 1.
- 2.

Οι επιστήμονες που ασχολούνται με το χώρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης δανείστηκαν τον όρο προκειμένου να φτιάξουν έναν νέο τον οποίο ονόμασαν **πολιτισμικό παγόβουνο** για να περιγράψουν το εξής:

Όταν ερχόμαστε σε επαφή με άτομα τα οποία προέρχονται από διαφορετικό πολιτισμό από το δικό μας, υπάρχουν στοιχεία τα οποία είναι άμεσα ορατά και στοιχεία

τα οποία πρέπει για να αποκαλυφθούν να αναζητηθούν στο μέρος που βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια.

Ένα παράδειγμα χαρακτηριστικού το οποίο μπορεί να μας δώσει ενδείξεις ίσως όχι απόλυτες αλλά αρκετά σαφείς είναι η **ενδυμασία**. Με άλλα λόγια αν συναντήσουμε ένα άτομο που φέρει στο κεφάλι την ισλαμική μπούργκα τότε μπορούμε να έχουμε ενδείξεις για τον θρησκευτικό του προσανατολισμό και πιθανά και για τον πολιτισμό από τον οποίο προέρχεται. Θα μπορούσαμε δηλαδή να τοποθετήσουμε το χαρακτηριστικό ενδυμασία στο ορατό μέρος. Από την άλλη πλευρά είναι μάλλον βέβαιο ότι στις σημερινές κοινωνίες στις οποίες οι αποστάσεις μεταξύ των πολιτισμών έχουν μικρύνει δεν είναι δύσκολο να συναντήσουμε άτομα που έχουν υιοθετήσει στοιχεία από πολλούς διαφορετικούς πολιτισμούς. Έτσι, ακόμα και χαρακτηριστικά που είναι άμεσα ορατά όπως είναι η ενδυμασία να χρειάζονται βαθύτερη επεξεργασία και αλληλεπίδραση προκειμένου να επικοινωνήσουμε αποτελεσματικά.

Αντίθετα, αν πρόκειται για ένα στοιχείο του πολιτισμού όπως είναι για παράδειγμα οι **αξίες** της κοινωνίας τότε είναι προφανές ότι θα τοποθετηθεί στο μέρος κάτω από την επιφάνεια του παγόβουνου και κατά συνέπεια για να μπορέσει κάποιος να κατανοήσει τις ιδιαιτερότητες αυτού του πολιτισμού θα πρέπει να πάει σε βάθος επεξεργασία και να αλληλεπιδράσει.

Στο παρακάτω πλαίσιο κάντε μια προσομοίωση ενός καταιγισμού ιδεών και γράψτε ελεύθερα ποια χαρακτηριστικά πιστεύετε ότι μπορεί να συναντήσουμε όταν ερχόμαστε σε επαφή με άτομα από άλλον πολιτισμό. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Γράψτε ελεύθερα.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

Τώρα μπορείτε να μεταβείτε στο τέλος του εκπαιδευτικού υλικού (σελ. 48) και να προσθέσετε στη λίστα των δικών σας χαρακτηριστικών κάποια από αυτά που έχουμε καταγράψει εμείς. Αφού το κάνετε και έχετε μπροστά σας μια πλούσια λίστα χαρακτηριστικών δοκιμάστε τα εξής: πάρτε δυο διαφορετικά χρώματα και σημειώστε ποια από αυτά τα χαρακτηριστικά θα τοποθετούσατε στο πάνω και ποια στο κάτω μέρος του παγόβουνου.

Προσοχή! Αν κάποια από αυτά σας φαίνονται ότι ανήκουν και στα δυο μέρη τότε βάλτε τους και τα δύο χρώματα. Στο τέλος παρατηρήστε ποιο χρώμα επικρατεί. Γράψτε την απάντησή σας ακριβώς παρακάτω και διατυπώστε ένα συμπέρασμα για το τι σημαίνει αυτό.

Η απάντησή μου είναι:

Το συμπέρασμά μου είναι:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

Ιστορίες καθημερινής πολυπολιτισμικής επικοινωνίας

Για τη συνέχεια έχουμε ετοιμάσει μια σειρά από ιστορίες καθημερινής πολυπολιτισμικής επικοινωνίας. Πρόκειται για επτά διαφορετικές ιστορίες.

Παρακαλούμε να μελετήσετε τις ιστορίες αυτές οι οποίες προέρχονται από τις διηγήσεις ενός δασκάλου με θητεία σε διαπολιτισμικά σχολεία και κάτω από κάθε ιστορία θα υπάρχει ένα πλαίσιο στο οποίο θα πρέπει να δώσετε τη δική σας απάντηση στο εξής: στις ιστορίες αυτές φαίνεται ότι σε κάποιο σημείο υπήρξε διακοπή της επικοινωνίας και ίσως και παρεξήγηση ανάμεσα στους εμπλεκόμενους. Ζητάμε να μας πείτε για ποιο λόγο έγινε αυτό. Κάντε τις υποθέσεις σας σύμφωνα με το δικό σας πολιτισμό και καταγράψτε τις δικές σας απαντήσεις. Δεν υπάρχουν σωστές και λάθος απαντήσεις. Ζητάμε τη δική σας αιτιολόγηση, τη δική σας υπόθεση.

Όταν τελειώσετε με τις δικές σας απαντήσεις θα μελετήσετε τις ιδιαίτερες πολιτισμικές συνήθειες έτσι όπως αναφέρονται στην ενότητα: **ΤΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ**; προσέχοντας ιδιαίτερα τις δικές μας υπογραμμίσεις και θα τις συγκρίνετε με τις δικές σας απαντήσεις.

Ξεκινήστε!!!

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(1)

Υποδέχομαι τους γονείς ενός Άραβα μαθητή για να τους ενημερώσω για τη σχολική του πρόοδο. Ενώ συνομιλούμε καθισμένοι στο γραφείο των δασκάλων, εγώ αλλάζω στάση και βάζω τα πόδια μου σταυροπόδι, δείχνοντας έτσι ότι μάλλον αισθάνομαι άνετα κατά την επικοινωνία μας. Οι συνομιλητές μου, δείχνουν ξαφνικά να δυσφορούν, θυμώνουν και χωρίς άλλη εξήγηση αποχωρούν.

Τι συνέβη και διακόπηκε η επικοινωνία μας;

Η δική σας απάντηση:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(2)

Έχω στην τάξη μου ένα παιδί από την Ιαπωνία. Κάποια στιγμή εκδήλωσε επιθετική συμπεριφορά απέναντι σε συμμαθητή του. Του κάνω αυστηρές παρατηρήσεις και αυτό χαμογελά. Το ίδιο ακριβώς χαμόγελο διατηρούσε και όταν, κάποια άλλη φορά, του έκανα παρατηρήσεις ότι δεν διαβάζει και έχει χαμηλή επίδοση στα μαθήματα. Από το χαμόγελό του στις περιπτώσεις αυτές συμπεραίνω ότι δεν με σέβεται, μάλλον με κοροϊδεύει και είναι αδιάφορος στις παρατηρήσεις μου.

Η δική σας απάντηση:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(3)

Σε προσωπική επαφή που είχα με τον πατέρα ενός μαθητή από τη Σαουδική Αραβία, ενώ συνομιλούσαμε για την πρόοδο του παιδιού του, είχα την εντύπωση ότι «με μύριζε». Αφού πρώτα πανικοβλήθηκα γιατί πίστεψα ότι ίσως πράγματι κάτι μυρίζουν τα ρούχα μου ή ίσως κάτι δεν πήγαινε καλά με το αφρόλουτρο που χρησιμοποιούσα, όταν συνήλθα και σιγουρεύτηκα ότι τίποτα από αυτά δεν συμβαίνει, θύμωσα και συμπέρανα ότι μάλλον κάποιο πρόβλημα έχει μαζί μου ο συγκεκριμένος γονέας.

Η δική σας απάντηση:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(4)

Κάποια φορά ένας μαθητής από το Bangladesh έκανε κάποια αταξία και νόμισε ότι θα ξέφευγε από την προσοχή μου. Όταν τον ρώτησα αν θεωρεί ότι είμαι τυφλός και δεν βλέπω ή χαζός και δεν καταλαβαίνω, αυτός κούνησε το κεφάλι προς τα κάτω, λέγοντας δηλαδή με το νεύμα αυτό «ναι». Περισσότερο να πω ότι έγινα έξαλλος με αυτή την απάντηση.

Η δική σας απάντηση:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(5)

Κάποτε είχα στην τάξη μου ένα μικρό Γιαπωνεζάκι που το «αγκάλιασα» από την πρώτη στιγμή και θεωρούσα ότι και αυτό είχε καταλάβει ότι το συμπαθούσα. Ύστερα από λίγο καιρό, όταν με έβλεπε στα διαλείμματα και σε χώρους που δεν υπήρχε πολύς κόσμος, έβαζε το δείκτη του δεξιού του χεριού πάνω στη μύτη σαν να με κορόιδευε. Στην αρχή νόμισα ότι ήταν κάποιο αστείο, αργότερα όμως θύμωσα γιατί ενώ θεωρούσα ότι εγώ είχα φερθεί σωστά, αυτό με κορόιδευε.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(6)

Στην τάξη μου φοιτούσε κάποτε ένας μαθητής από την Περσία. Ως δάσκαλος της «σχεσιοδυναμικής» σχολής, επιδιώκω πάντοτε τη στενή επαφή και επικοινωνία και τη δημιουργία θετικού κλίματος. Στα πλαίσια αυτά συνηθίζω να χαϊδεύω τα κεφάλια των μαθητών θέλοντας να δείξω τη συμπάθειά μου και αυτοί το αποδέχονται ευχάριστα.

Όταν και όποτε επιχειρήσα να κάνω το ίδιο στο μαθητή από την Περσία, πάντα τραβούσε το κεφάλι του στο πλάι, δείχνοντας ότι δεν του άρεσε το άγγιγμά μου. Ύστερα από λίγο καιρό, έφτασα στο συμπέρασμα ότι παρά τις προσπάθειές μου, ο συγκεκριμένος μαθητής δεν με συμπαθούσε.

Η δική σας απάντηση:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(7)

Σε μια σχολική εκδρομή ρώτησα έναν μαθητή του σχολείου, που είχε έρθει την προηγούμενη χρονιά από την Ιταλία, αν ήταν ωραίο το παγωτό που έτρωγε. Αυτός δεν μου απάντησε, αλλά έβαλε το δείκτη του αριστερού του χεριού στο μάγουλο και το έστριψε γύρω γύρω. Η αλήθεια είναι πως θύμωσα πολύ γιατί, κάτι η απόσταση, κάτι η μυωπία μου, μετατόπισαν το δάκτυλό του μερικά εκατοστά προς τα πάνω και δεν μπορούσα να καταλάβω γιατί με θεωρούσε τρελό.

Η δική σας απάντηση:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

ΤΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ;

Ή αλλιώς

**Πώς η μη-κατανόηση της πολιτισμικής διαφορετικότητας οδηγεί
σε διακοπή της επικοινωνίας**

**Μελετήστε προσεκτικά τα παρακάτω κείμενα και είναι σίγουρο ότι θα βρείτε
τους λόγους στους οποίους οφείλεται η διακοπή της επικοινωνίας στις ιστορίες μας.**

Θα σας βοηθήσουν οι δικές μας υπογραμμίσεις πάνω στα κείμενα

Το χαμόγελο

Το χαμόγελο αποτελεί μια ιδιαίτερη πολιτισμική συμπεριφορά. Θεωρείται ως δείγμα σεβασμού για τα παιδιά των Γιαπωνέζων, αλλά μπορεί να δείχνει ακριβώς το αντίθετο στην Ελλάδα ή σε άλλους πολιτισμούς.

Τα παιδιά των Γιαπωνέζων συνηθίζουν επίσης να χαμογελούν όταν θυμώνουν, είναι λυπημένα ή αποτυγχάνουν

Η κίνηση του κεφαλιού

Κάποιοι πολιτισμοί (Αμερική, Ευρώπη), χρησιμοποιούν την κίνηση του κεφαλιού πάνω και κάτω για να δείξουν συμφωνία. Σε άλλους πολιτισμούς (π.χ. Bangladesh αλλά όχι μόνο), η ίδια κίνηση δείχνει το αντίθετο.

Η όσφρηση

Οι Άραβες θεωρούν την όσφρηση ως απαραίτητο στοιχείο της διαπροσωπικής επικοινωνίας και αισθάνονται περισσότερο άνετα όταν μπορούν να «μυρίσουν» τους φίλους τους.

Δεν είναι καθόλου περίεργο ένα έθιμο που υπάρχει σύμφωνα με το οποίο οι Άραβες προξενητάδες ζητούν να «μυρίσουν» τη μέλλουσα νύφη για να διαγνώσουν, πιθανό θυμό ή δυσαρέσκεια.

Μην ξεχνάτε άλλωστε την «πολίτικη κουζίνα» και τα όσα μας έμαθε για τις μυρωδιές και τις γεύσεις και τη διασύνδεσή τους με τα συναισθήματα.

Kinesics (Κινήσεις του σώματος)

- Όταν δείχνεις τη σόλα του παπουτσιού σου και κάθεται με σταυρωμένα χέρια θεωρείται προσβολή για τους Άραβες και πολλούς άλλους Ασιατικούς πολιτισμούς.
- Το άγγιγμα ενός Ασιάτη στο κεφάλι ή το πέρασμα του χεριού πάνω από το κεφάλι θεωρείται επίσης προσβολή. (Αν σας φαίνεται περίεργο θυμηθείτε τι σημαίνει να περνάς πάνω από τα απλωμένα πόδια κάποιου (ότι δεν θα ψηλώσει) και τι πρέπει να κάνεις για να το αντιστρέψεις (να περάσεις πάλι από πάνω με την αντίθετη φορά).

Οι χειρονομίες

- ❖ Οι Έλληνες, οι Ιταλοί και οι Άραβες αναφέρονται ως λαοί που χρησιμοποιούν πάρα πολύ τις χειρονομίες κατά την έκφρασή τους.
- ❖ Οι Γερμανοί φαίνεται να ξεκινούν κάθε κοινωνική επαφή σφίγγοντας το χέρι. Οι άνδρες Αμερικανοί τείνουν να κάνουν το ίδιο, ενώ οι γυναίκες όχι.
 - ❖ Οι Ταϊλανδοί δεν αγγίζονται δημόσια
- ❖ Η έκφραση της αγάπης ή του έρωτα στους Ευρωπαίους γίνεται συνήθως με την τοποθέτηση της δεξιάς παλάμης πάνω στο μέρος της καρδιάς, ενώ στους Ιάπωνες με τοποθέτηση του δείκτη πάνω στη μύτη.
- ❖ Οι Ιταλοί όταν θέλουν να δείξουν ότι κάτι είναι νόστιμο βάζουν το δείκτη πάνω στο μάγουλο.

Κείμενο Αναφοράς

Κάποτε σε ένα σεμινάριο εισαγωγικές επιμόρφωσης νεοδιορισμένων εκπαιδευτικών στα ΠΕΚ και κατά τη διάρκεια της παρουσίασης της έννοιας του πολιτισμικού παρόβουλου μια εκπαιδευτικός η οποία προερχόταν από Γιαπωνέζα μητέρα και Έλληνα πατέρα μας διηγήθηκε τη δική της ιστορία.

Μας είπε ότι μεγάλωσε στην Ελλάδα με την επιρροή του ελληνικού πολιτισμού (η ίδια είχε καθαρά εμφάνιση Γιαπωνέζας) και γνώρισε τους συγγενείς της μέσα από εικόνες και βίντεο. Στα δεκαοκτώ της χρόνια αποφάσισε να κάνει μόνη της το πρώτο της ταξίδι στη χώρα της μητέρας της και να γνωρίσει από κοντά τους συγγενείς της εκεί.

Έφτασε στο αεροδρόμιο, τους αναγνώρισε από μακριά και ενεργώντας σύμφωνα με το δικό της πολιτισμικό φίλτρο (το ελληνικό) «όρμησε» καταπάνω τους και τους αγκάλιασε.

Αμέσως διαπίστωσε ότι αυτοί κοκάλωσαν και ενοχλήθηκαν από την αυθόρμητη αυτή κίνησή της. Στεναχωρήθηκε πολύ και την πρώτη στιγμή που έμεινε μόνη της έκλαψε πολύ γιατί πίστεψε ότι δεν την αγαπούσαν και πως δεν είχαν αποδεχτεί ότι η μαμά της είχε δημιουργήσει οικογένεια με άτομο από άλλο πολιτισμό.

Χρειάστηκε να περάσουν μερικές μέρες για να καταλάβει ότι έκανε λάθος. Την αγαπούσαν πολύ και απλά δεν ήταν στις δικές τους πολιτισμικές συνήθειες ο δημόσιος εναγκαλισμός και το άγγιγμα.

Το βλέμμα

- Σε κάποιες κοινωνίες αποτελεί ένδειξη σεβασμού όταν δεν σηκώνουν το βλέμμα στον άλλο.
- Κάποιοι πολιτισμοί χρησιμοποιούν το βλέμμα ως ένδειξη ανωτερότητας και εξουσίας.
- Στις Η.Π.Α., την Ιταλία αλλά και τον πολιτισμό των Αράβων, όταν δεν κοιτάζεις στα μάτια τον συνομιλητή σου, είναι συμπεριφορά μη αποδεκτή κοινωνικά, δείγμα ψυχρότητας και επιθυμία για διακοπή της επικοινωνίας.

Φανταστείτε τη σύγχυση που μπορεί να υπάρξει σε μια συζήτηση ανάμεσα σε έναν Άραβα και έναν Γιαπωνέζο.

Τόνος – Ήχος της φωνής

- ✓ Η λέξη μπράβο μπορεί να σημαίνει επιδοκιμασία, απόρριψη, έκπληξη, απορία, αμφιβολία, θαυμασμό.
- ✓ Το ίδιο συμβαίνει με το “ναι” που μπορεί να σημαίνει και “όχι” ή το «όχι» που σημαίνει «ναι»
 - ✓ Στο Μεξικό οι συζητήσεις γίνονται σε υψηλούς τόνους.
- ✓ Στους Άραβες η συνομιλία σε υψηλούς τόνους θεωρείται δείγμα δύναμης και ειλικρίνειας, ενώ σε χαμηλούς τόνους αδυναμίας και παραπλάνησης.
 - ✓
- ✓ Οι Βουδιστές απολαμβάνουν τη σιωπή και τη θεωρούν απαραίτητη για την ηρεμία του νου.

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Κάποτε σε ένα διαπολιτισμικό σχολείο στην πατρίδα μας ήρθε να φοιτήσει ένα παιδί από την Κορέα. Θα φοιτούσε στην πρώτη τάξη και ως συνήθως γίνεται στις περιπτώσεις αυτές το υπέβαλαν σε ορισμένα τεστ για να καταλάβουν σε ποιο γνωστικό επίπεδο βρίσκεται.

Ανάμεσα σε αυτά ήταν και η απλή ερώτηση ενός δασκάλου που πρόβαλε το δείκτη του χεριού του με κλειστή τη γροθιά του και ρώτησε το μικρό Κορεατάκι «πόσα είναι αυτά;» περιμένοντας την προφανή απάντηση: «ένα».

Δεν φαντάζεστε πόσο απογοητεύτηκε και πόσο δύσκολη θεώρησε ότι θα είναι η προσπάθεια με το παιδί αυτό όταν εκείνο απάντησε: «τέσσερα».

Μπορείτε να γράψετε παρακάτω τι μπορεί να συμβαίνει και το μικρό Κορεατάκι έδωσε αυτή την απάντηση;

Πιστεύω ότι..

(θα βρείτε τη δική μας απάντηση στη σελίδα 48)

*** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio**

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η ιστορία μας εκτυλίσσεται στο Χόνγκ Κόνγκ. Η κυρία Ρόμπερτσον είναι από την Αγγλία και διδάσκει την αγγλική γλώσσα στους φοιτητές του Πανεπιστημίου του Χονγκ Κόνγκ στο τμήμα Management.

Ο Τσαν είναι φοιτητής στο ίδιο τμήμα.

Κάποιο πρωινό οι δυο τους έχουν κανονίσει μια συνάντηση για να συζητήσουν τις επιδόσεις του Τσαν στο μάθημα της κ. Ρόμπερτσον. Το ραντεβού έχει οριστεί για τις 9:00 π.μ.

Στις 9:25 ο Τσαν κτυπά την πόρτα του γραφείου της κ. Ρόμπερτσον και μπαίνει μέσα

Τσαν: Κυρία, έχετε φάει πρωινό;

κ. Ρόμπερτσον: κύριε Τσαν καθίστε εκεί. Έχετε καθυστερήσει 25 ολόκληρα λεπτά.

Τσαν: εεε! Εμείς όλοι νιώθουμε εσείς πολύ καλή δασκάλα.

κ. Ρόμπερτσον: κ. Τσαν ξεγλιστράτε, σας το έχουν πει;

Τσαν: εεε!

κ. Ρόμπερτσον: Δε λέμε εεε! Είναι αγένεια. Νομίζω ότι η επίδοσή σας στο διαγώνισμα δεν ήταν ικανοποιητική.

Τσαν: Όλοι οι φοιτητές βρήκαμε ότι ήταν ένα δύσκολο διαγώνισμα.

κ. Ρόμπερτσον: Μην κρύβεσαι πίσω από τους άλλους. Φεύγω τώρα και αν θέλετε να μιλήσουμε τηλεφωνήστε μου να κανονίσουμε ραντεβού.

Ο παραπάνω διάλογος δείχνει τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα σε δύο διαφορετικούς πολιτισμούς.

Παρακαλώ, εντοπίστε ποιες είναι αυτές οι διαφορές που παρενέβησαν κατά τη διαδικασία της επικοινωνίας μεταξύ των δύο.

Πού οδήγησαν αυτές οι διαφορές;

Η απάντησή μου είναι:

** Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio*

Τι μπορεί να γίνει;

- Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε ότι το «**πολιτισμικό φίλτρο**» που λειτουργεί αυτόματα εντός του καθενός μας και είναι προϊόν των εμπειριών μας, είναι το μέσο με το οποίο αποκρυπτογραφούμε και ερμηνεύουμε «**το άλλο-το διαφορετικό**»
- Τα στερεότυπα δημιουργούνται εξαιτίας του γεγονότος ότι το «πολιτιστικό μας φίλτρο» **διαθλά ή διαστρεβλώνει** την αναπαράσταση του «άλλου»
- Δραστηριότητες και δρώμενα μπορούν να εμπλουτίσουν το «πολιτισμικό φίλτρο» για την αποτελεσματικότερη αποκρυπτογράφιση και ερμηνεία του «άλλου»
- Αξιοποιούμε όλα τα ερεθίσματα της σχολικής καθημερινότητας ώστε να διαμορφώσουμε στάσεις και συμπεριφορές μακροπρόθεσμα.
- Είναι σωστότερο να δουλεύουμε πάντα **με βάση το θετικό** και αν συναντήσουμε την αρνητική συμπεριφορά τότε να την αντιμετωπίσουμε.
- Είναι σημαντικό να επισημαίνονται οι γενικότερες ομοιότητες ανάμεσα στα άτομα με διαφορετική πολιτισμική προέλευση.
- Στόχος δεν είναι ο ευκαιριακός προβληματισμός και η ευαισθητοποίηση των παιδιών μόνο όταν είναι παρόντες αλλοδαποί συμμαθητές στην τάξη, αλλά...
- μακροπρόθεσμα, η διαμόρφωση ελαστικών συνειδήσεων και ανεκτικών συμπεριφορών απέναντι στη διαφορετικότητα των πολιτισμών, αλλά και εστίαση στις ομοιότητες των ανθρώπων, μέσα κυρίως από την επαφή και τη γνωριμία τους.
- Είναι γνωστό ότι τα παιδιά πρώτα μαθαίνουν να εντοπίζουν τη διαφορά και μετά μαθαίνουν να ανακαλύπτουν και να κατανοούν την ομοιότητα.
- Άλλωστε, οι ενήλικοι τονίζουν πολύ συχνότερα στα παιδιά τις διαφορές και σπανιότερα τις ομοιότητες

ΑΤΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Όσο διευρύνουμε τους ορίζοντές μας τόσο γνωρίζουμε μια άλλη πραγματικότητα

Με τη σκέψη σας στον παραπάνω τίτλο θα θέλαμε στο σημείο αυτό να ανοίξετε σε προβολή την παρουσίαση (ppt) με τίτλο «**τώρα ξέρω**», που βρίσκεται στα συνοδευτικά αρχεία.

Θέλουμε καθώς ανοίγετε μία τις διαφάνειες να δείτε πόσες φορές είστε έτοιμοι να πείτε:

«τώρα ξέρω»

δηλαδή τώρα ξέρω τι θα συμβεί παρακάτω έχω καταλάβει τα πάντα, δεν χρειάζεται να συνεχίσω να ανοίγω τις διαφάνειες και επομένως δεν χρειάζεται να εξερευνήσω βαθύτερα τι πραγματικά συμβαίνει.

Στο τέλος της προβολής θα θέλαμε να γράψετε στο παρακάτω πλαίσιο τις αυθόρμητες σκέψεις σας αμέσως μετά το τέλος της προβολής.

Ξεκινήστε...

* Η απάντησή σας να μπει στο ατομικό σας portfolio

**Τελειώνοντας την προβολή γυρίστε πάλι εδώ και πηγαίστε στην
επόμενη σελίδα για να δείτε δυο τελευταίες διαφάνειες τις οποίες θα
θέλαμε να συγκρατήσετε αντί επιλόγου**

Αντί επιλόγου

Η διαφορετικότητα δεν είναι απειλή, είναι πρόκληση για να γίνω καλύτερος/η

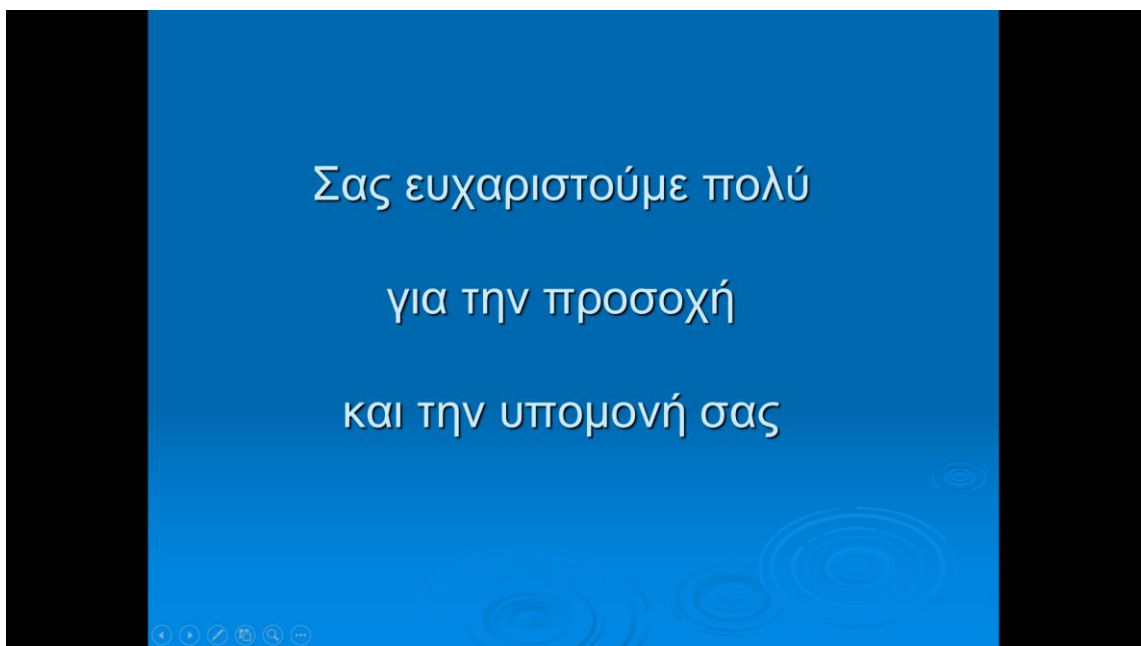

Αντί επιλόγου

Το να συνομιλείς με έναν άλλο πολιτισμό είναι σαν να μαθαίνεις να γράφεις με το άλλο σου χέρι.

Ποτέ δεν χάνεις την ικανότητα να γράφεις με το άλλο. Απλά αποκτάς μια επιπλέον δεξιότητα.

Απάντηση

Η δική μας απάντηση στην ερώτηση της σελίδας 23 είναι:

1. σταθερότητα
2. πλευστότητα

Απάντηση

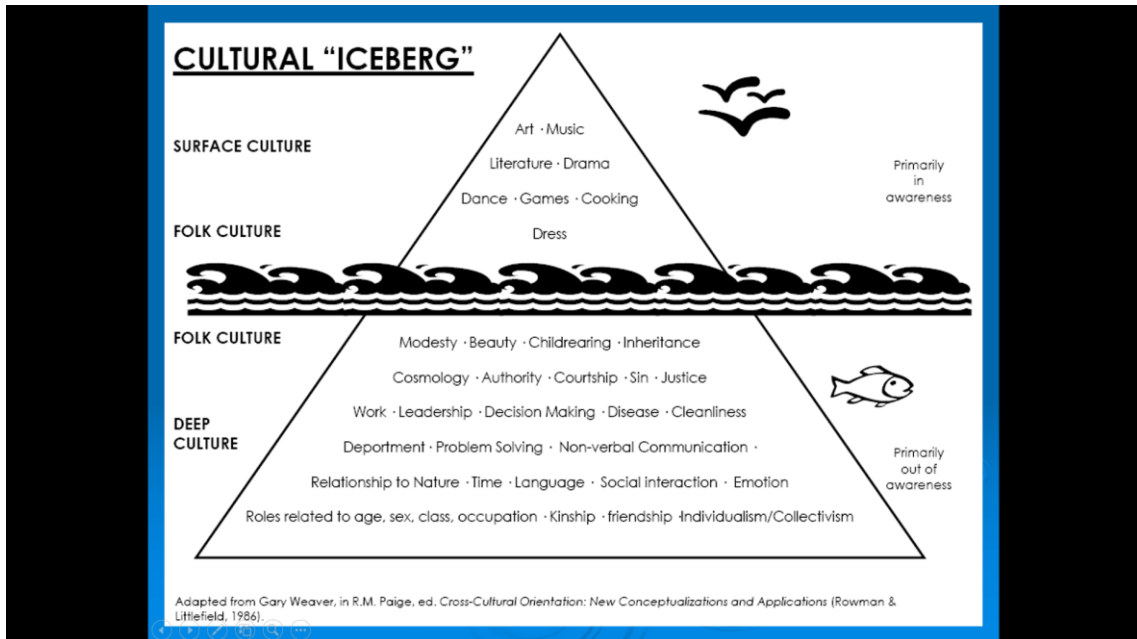
Η δική μας απάντηση στη δραστηριότητα της σελίδας 40 είναι:

Οι Κορεάτες μετρούν κλείνοντας τα δάχτυλα στο εσωτερικό της παλάμης, ενώ στους Δυτικούς πολιτισμούς η μέτρηση γίνεται ανοίγοντας τα δάχτυλα.

Μια παλάμη με τέσσερα δάχτυλα ανοιχτά και τον αντίχειρα λυγισμένο θα ερμηνευτεί από τους Κορεάτες ως ένα, ενώ από τα άτομα ενός Δυτικοευρωπαϊκού πολιτισμού ως τέσσερα.

Παρακάτω μπορείτε να δείτε κάποια από τα χαρακτηριστικά των πολιτισμών και την τοποθέτησή τους σε άμεσα και έμμεσα ορατά κατά την επικοινωνία. Η δεύτερη εικόνα είναι και η βιβλιογραφική πηγή από την οποία αντλήθηκε η έννοια του πολιτισμικού παγόβουνου.

Βιβλιογραφία

- Γκόβαρης, Χ. (2001). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Αθήνα: Ατραπός.
- Γκότοβος, Α. (2002). Εκπαίδευση και Ετερότητα, Ζητήματα Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Δαμανάκης, (1998), Η Εκπαίδευση των παλινοστούντων και αλλοδαπών στην Ελλάδα.
- Δαμανάκης, Μ. (2007). *Ταυτότητες και εκπαίδευση στη διασπορά* (Αθήνα: Gutenberg.
- Εμμανουήλ, Σ. (2005). *Επικοινωνιακή ικανότητα και ένταξη αλλοφώνων μαθητών*. Πρακτικά του 8^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση- Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη Γλώσσα», Πάτρα, 8-10 Ιουλίου 2005, Τόμος IV, 66-74.
- Κανακίδου Ε. και Παπαγιάννη, Β. (1994). Διαπολιτισμική Αγωγή Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καπετανίδου, Μ. & Γιαννόγκονα, Αθ. (2002). *Διδακτικές προσεγγίσεις για την προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας στην τάξη: παρουσίαση ενδεικτικών προτάσεων*. Πρακτικά του 4^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση- Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη Γλώσσα», Πάτρα, 28 Ιουνίου-1 Ιουλίου 2001, Τόμος III, 287-304.
- Γ. Μάρκου, (1995). Εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση- Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία, Τόμος 1.
- Μπακοπούλου Αλ. (2011). *Δεξιότητες Επικοινωνίας*. Εκπαιδευτικό Υλικό II. Εκδ. Τυπωθήτω: Αθήνα.
- Νικολάου, Γ. (2005). *Διαπολιτισμική Διδακτική. Το νέο περιβάλλον. Βασικές Αρχές*. Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα.
- Παπαδοπούλου, Β. (2008). Διαπολιτισμική επικοινωνία στο σχολείο και τη σχολική τάξη. *Διαπολιτισμική εκπαίδευση και αγωγή*, Οδηγός Επιμόρφωσης. ΥΠΕΠΘ.
- Παππάς, Α. (1998). Διαπολιτισμική Παιδαγωγική και Διδακτική, Τόμος Α' Αθήνα: Αυτοέκδοση,.
- Σπινθουράκη, Ι., Κατσίλλης, Ι. & Μουσταΐρας Π. (1997). *Ο ρόλος της γλώσσας και του πολιτισμού στη Διαπολιτισμική Επικοινωνία*. Πρακτικά του 1ου Διαβαλκανικού

Συνεδρίου «Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία», Πάτρα, 3-5 Μαΐου 1996, Gutenberg: Αθήνα, 163-179.

Σταμάτης, Π.Ι. (2006). *Διαπολιτισμική Επικοινωνία, πολυπολιτισμικότητα, διαπολιτισμική εκπαίδευση: θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές*. Πρακτικά ΙΑ' Διεθνούς Συνεδρίου «Το σχολείο στην Κοινωνία της Πληροφορίας και της Πολυπολιτισμικότητας», Ρόδος, 21-23 Οκτωβρίου 2005, Επιμ. Χατζηδήμου, Δ. Χρ. & Βιτσιλάκη, Χ., Αδελφοί Κυριακίδη: Αθήνα, 769-777.

Τσιπλητάρης, Α. (2000). *Ψυχοκοινωνιολογία της σχολικής τάξης*. Περιβολάκι: Αθήνα.
Auernheimer, G. (1996). *Einführung in die interkulturelle Erziehung*,

Berelson, B., & Steiner, G. A. (1964). *Human behavior: An inventory of scientific findings*. Harcourt, Brace & World: New York.

Cronkhite, G. (1976). *Communication and awareness*. Benjamin-Cummings Publishing Compan: Menlo Park.

Health, R. L. & Bryant, J. (2013). *Human Communication Theory and Research: Concepts, Contexts and Challenges*, Routledge: London.

Hoben, J. B. (1954). English communication at Colgate re-examined. *Journal of Communication*, 4(3), 76-83.

Friesenhahn, G. (1994). «Interkulturelles Lernen entdteht kaum von selbet», in: GEW-Zeitung, Rhid.-Pfalz 6/94.

Littlejohn, St. W., Foss, K.A. & Oetzel, J.G. (2016). *Theories of human communication*. Waveland Press: Long Grove.

Miller, G. R. (1966). On defining communication: another stab. *Journal of Communication*.

Mortensen, D. C. (2011). *Communication Theory*. Transaction Publishers: New Brunswick.

Rosengren, K.E. (2000). *Communication: an introduction*. Sage Publications: London.

Ruesch, J. (1957). Technology and human communication. In *Communication, Theory & Research*, Ed. Lee Thayer. Springfield: Thomas.

Steinberg, S. (2007). *An introduction to communication studies*. Juta and Company Ltd.: Cape Town.

Μουσταΐρας Παναγιώτης, Εκπαιδευτικός, Δρ. Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης | Email: moustairas@gmail.com

Γρίλλια Νάγια, Εκπαιδευτικός, Υπ. Διδάκτωρ ΕΚΠΑ | Email: naya_grillia@hotmail.com

Taylor C. (1992). Multiculturalism and « The Politics of Recognition». PrincetonUniversityPress, Prinseton.